

Magyar sajtójogi szabályok 1918–1919

A. magyar belügyminiszter 1918. évi 142.701. számú rendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a székesfővárosi államrendőrség főkapitányához, »A közalkalmazott« című és a többi bel- és külföldi lapot betiltó határozatoknak hatályon kívül helyezéséről.

Hatályon kívül helyezi valamennyi belügyminiszteri határozatot, amelyekkel bel- és külföldi lapokat betiltottak.

Kelt Budapest, 1918. november 2.

Mindazon belügyminiszteri határozatokat, melyekkel »A közalkalmazott« című, továbbá a többi bel- és külföldi lapok betiltattak, ezennel hatályon kívül helyezem.

Budapesten, 1918. évi november hó 3-án.

Batthyány s. k.

A magyar minisztérium 1918. évi 4.802. M. E. sz. rendelete, a sajtószabadságot korlátozó háborús rendeletek hatályon kívül helyezéséről.

Az 1918. november 5-én kiadott rendelet 1918. október 31. napjával hatályon kívül helyezte az 5.483/1914. M. E., 5.484/1914. M. E., 5.485/1914. M. E., 5.858/1914. M. E., 1.809/1915. M. E. és az 5.720/1914. M. E. számú rendeleteket, továbbá az ezek alapján vagy ezekkel kapcsolatban hozott egyes miniszteri rendeleteket, különös tekintettel a 12.001/1914. I. M. E. számú rendeletet.

A minisztérium hatályon kívül helyezi a sajtószabadságot korlátozó következő rendeleteket:

1. az időszaki lapok és más sajtótermékek ellenőrzése tárgyában 1914. évi július hó 27. napján 5.483/1914. M. E. szám alatt kiadott rendeletet;

2. az egyes belföldi időszaki lapok megjelenésének és terjesztésének eltiltása tárgyában 1914. évi július hó 27. napján 5.484/1914. M. E. szám alatt kiadott rendeletet;

3. az egyes ellenséges külföldi államokból érkező időszaki lapok behozatalát és terjesztését eltiltó rendeleteket, nevezetesen az 1914. évi július hó 27. napján 5.485. 1914. M. E. szám alatt, továbbá az 1914. évi augusztus hó 5. napján 5.858/1914. M. E. szám alatt és az 1915. évi május hó 24. napján 1.809. 1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletet;

4. a külföldről érkező sajtótermékek ellenőrzése tárgyában 1914. évi augusztus hó 7. napján 5.720/1914. M. E. szám alatt kiadott rendeletet; valamint

5. a felsorolt rendeletek alapján vagy a felsorolt rendeletekkel kapcsolatban egyes miniszterek által kiadott rendeleteket, így különösen az időszakos lapok és más sajtótermékek ellenőrzésének szabályozása tárgyában 1914. évi július hó 27. napján 12.001. 1914. I. M. E., szám alatt az igazságügyminiszter által a belügyi és kereskedelemügyi miniszterrel egyetértve kiadott rendeletet.

Ez a rendelet— az 1918. évi október hónap 31. napjától kezdődő hatállyal – kihirdetésének napján azonnal életbelép.

Budapesten, 1918. évi november hó 5-én.

*Károlyi s. k.
miniszterelnök.*

**A magyar minisztérium 1918. évi 5.350. M. E. számú rendelete,
az újságpapír forgalmának és felhasználásának korlátozására vonatkozó
4.231/1918. M. E. számú rendeletnek hatálytalanításáról.**

Az időszakos lapok címüket megváltoztathatják. A címváltoztatást az Újságpapír Központnak be kell jelenteni.

Kelt Budapest, 1918. november 14-én.

A minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

A minisztériumnak az időszakos lapok címének megváltoztatására vonatkozó 4.231/1918. M. E. számú rendelete hatályon kívül helyeztetik és ennél fogva az időszakos lapok címüket megváltoztathatják. A címváltoztatást az Újságpapír Központnak be kell jelenteni.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1918. évi november hó 14-én.

*Károlyi s. k.
miniszterelnök.*

**A magyar minisztérium 1918. évi 5.543. M. E. számú rendelete,
a papír forgalmának szabályozása tárgyában kiadott rendeletek módosításáról.**

Az Újságpapír Központ nem utalhat ki újságpapírt olyan kiadónak, amelyik megszegte az újságpapír felhasználására vonatkozó előírásokat. Az 1918. március 31. napja óta a rendelet

hatályba lépése napjáig (1918. november 22. napja) meg nem jelent időszaki lapok nem kaphattak a Központtól újságpapírt.

Hatályon kívül helyezte 1918. augusztus 22-ével a 4.072/1919. M. E. számú rendelet, majd az 1920. évi 4.578. M. E. számú rendelet.

Kelt Budapest, 1918. november 15-én.

A minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

Az Újságpapír Központnak nem szabad papírost kiutalnia, ha az időszaki lap kiadója – akár rotációs, akár más újságpapíron készül az időszaki lap – az Újságpapír Központnak a lap terjedelmére, oldalméretére, a megjelenés időpontjára és a kiutalt papír felhasználására vonatkozó utasításait nem tartja be, és általában az újságpapír felhasználásáról korábban kiadott kormányrendeletek rendelkezéseit megszegi. Az utasítás be nem tartása vagy a rendelkezések megszegése miatt az Újságpapír Központ köteles azonnal feljelentést tenni a lap kiadója ellen a budapesti államrendőrségnél.

2. §.

Olyan időszaki lapok, amelyek 1918. március 31-ike óta a jelen rendelet életbeléptének napjáig nem jelentek meg, az Újságpapír Központ részéről papírellátásban nem részesíthetők. Ez a korlátozás nem vonatkozik azokra a lapokra, amelyek megjelentek, de címüket megváltoztatták, vagy ezentúl megváltoztatják. Az időszaki lapok megjelenési időpontjára vonatkozólag (naponként, hetenként stb.) az a megjelenési idő az irányadó, amelyben a lap 1918. március 31-ike és a mai nap között megjelent.

3. §.

A kereskedelemügyi miniszter az Újságpapír Központ (Budapest, VI., Eötvös-utca 9.) előterjesztésére elrendelheti az összes papírkészletek bejelentését, zárolását és igénybevételét. Ez kiterjeszhető mindennemű papírminőségre, így az állam, a közhivatalok, állami üzemek és a hadügyi igazgatás készleteire is.

4. §.

A zárolt papír zár alóli feloldását és felosztását a 4.980/1917. M. E. számú rendelet 1. §. alapján létesített Papírbizottság végzi.

Ezen bizottság a minisztériumok és érdekképviseltek kiküldötteiből áll, akiket a miniszterelnök a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg nevez ki.

5. §.

A gyárak üzemét az Újságpapír Központ külön közegek kiküldésével ellenőrizheti.

6. §.

A jelen rendelet rendelkezéseinek, valamint az Újságpapír Központ s a Papírbizottság által a jelen rendelet alapján kibocsátott rendelkezéseknek megszegése kihágás, amely a 734/1916. M. E. számú rendelet 15. §. értelmében büntetendő. E kihágás miatt az eljárás az egész ország területére nézve a budapesti államrendőrség hatáskörébe tartozik.

7. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján [1918. november 22.] lép életbe.

Budapesten, 1918. évi november hó 15-én.

Károlyi Mihály s. k.
miniszterelnök.

Magyarország Nemzeti Tanácsa a nép akaratából
a következő
NÉPHATÁROZATOT
hozta:

Az 1918. november 16-án elfogadott néphatározat IV. cikke felhívja a népkormányt sürgős néptörvények alkotására, többek között, „a sajtószabadságról”.

[...]

IV. CIKK.

A népkormány alkosson sürgősen néptörvényeket:

1. az általános, titkos, egyenlő, közvetlen és a nőkre is kiterjedő nemzetgyűlési, törvényhatósági és községi választójogról,
2. a sajtószabadságról,
3. a nép esküdtbíráskodásáról,
4. az egyesülés és gyülekezés szabadságáról,
5. a földműves népnek földhöz juttatásáról.

[...]

Ezeket a törvényeket léptesse a népkormány sürgősen életbe és hajtsa végre.

Kelt Budapesten, 1918. évi november hó tizenhatodik napján.

Hock János s. k.,
a Nemzeti Tanács elnöke.

Nagy György s. k.,
a Nemzeti Tanács jegyzője.

A magyar kereskedelemügyi miniszter 1918. évi 109.110. számú rendelete,
a papiros- és papírlemez készletek bejelentéséről.

Az 1919. december 7-én hatályba lépett rendelet értelmében a papiros vagy papiroslemez előállításával, feldolgozásával vagy forgalombahozatalával vagy raktározásával foglalkozó magánszemélyek, cégek, vállalatok és szervezetek kötelesek meglévő készleteiket – amennyiben azok súlya 500 (ötszáz) kg-ot meghaladja – a rendeletben meghatározott

határidőn belül az Újságpapír Központ útján a kereskedelemügyi miniszternek bejelenteni. A rendelet megszegőivel szemben büntető tételeket is megállapít. Hatályon kívül helyezte az 1919. évi 888. M. E. számú rendelet. Hatályba lépett 1919. december 7-én.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések és a magyar minisztérium 5.543/1918. M. E. számú rendeletében nyert felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. §.

Bejelentési kötelezettség.

Mindazok a vállalatok, cégek, üzemek és egyének, amelyek, illetve akik papiroslemez vagy papiros előállításával, feldolgozásával vagy forgalombahozatalával foglalkoznak, vagy papiroslemez papirost akár saját, akár mások részére őrizetben tartanak, ideértve a közraktári és beraktározási vállalatokat, zálogházakat, intézeteket, beszerzési csoportokat, központokat és jóléti bizottságokat, kötelesek az 1918. évi december hó 10-ik napján meglévő készleteiket részletes kimutatás alakjában legkésőbb 1918. évi december hó 20-ik napjáig, az 1918. évi december hó 10-ik napján fuvarozás alatt álló készletüket pedig megérkezük után haladéktalanul az Újságpapír Központ (VI., Eötvös-u. 9.) útján a kereskedelemügyi miniszternek bejelenteni.

Szállítványozó vállalatoknál beraktározó árúkat nem a szállítványozó vállalat, hanem az árúk felett rendelkezésre jogosult köteles a szállítványozó nevének bejelentésével bejelenteni.

A bejelentési kötelezettség kiterjed a hatósági üzemekre, állami vagy más hivatalos intézményekre is. Ha az adatok beszolgáltatása megtagadtnék, azok az érdekeltek költségén hatósági úton szerezhetők be.

A jelen §. értelmében bejelentésre kötelezettek tartoznak készleteikre vonatkozó minden kívánt adatot és felvilágosítást a 4.980/1917. M. E. Számú rendelettel létesített Papír Bizottságnak megadni.

A jelen §. ellenére be nem jelentett készletek a 6. §. szerint el fognak koboztatni.

2. §.

Minden oly szállítványozási vállalat, amely bárminemű papiroslemez vagy papirost tart őrizetében, úgyszintén minden telek vagy háztulajdonos, illetőleg házgondnok és házfelügyelő, akinek telkén vagy házában bármely részében (pince, padlás, raktár, bolt, udvar, lakás stb.) papiroslemez vagy papiros van elraktározva, köteles erről az Újságpapír Központ útján a kereskedelemügyi minisztériumot azonnal értesíteni, tekintet nélkül arra, vajjon a cikkek tulajdonosa a maga részéről a szabályszerű bejelentést meg-tette-e vagy sem.

3. §.

A rendelet hatálya alá eső cikkek.

A jelen rendelettel megszabott bejelentési kötelezettség kiterjed mindennemű papirosra, papiroslemezre vagy kartonra, akár írásra, nyomásra, csomagolásra stb. szolgáljon is az, amennyiben a lemez, karton vagy papírkészlet összes súlya (tehát az egyes minőségeket és fajtákat egybefoglalva) az 500 (ötszáz) kg.-ot meghaladja.

Nem jelentendő be a fenti cikkekből készült kész- vagy félkészgyártmány, továbbá a feldolgozó iparnál a gyártás alatt levő félkész- és készgyártmány.

4. §.

Az 1. §. alapján a bejelentésre kötelezettek készleteiket csakis megfelelő bejelentési lapokon jelenthetik be, amelyek az illetékes kereskedelmi és iparkamaránál, a Budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesületénél, az Újságpapír Központnál, és a Cellulose- és papírgyári szövetségnél szerezhető be.

A 2. §. alapján bejelentésre kötelezettek (szállítmányozási vállalatok, telek- és háztulajdonosok, gondnokok és házfelügyelők) a bejelentést ajánlott levélben kötelesek megtenni, amelyben az elraktározási hely, valamint a cikkek felett rendelkezésre jogosult vagy jogosultak nevei tüntetendőek fel.

Szállítmányozási vállalatok kötelesek ezenfelül a náluk beraktározott cikkek mennyiségét, illetőleg súlyát megadni.

5. §.

Ellenőrzés.

A jelen rendelet rendelkezéseinek ellenőrzésére a Papír Bizottság jóváhagyással ellenőrző-közegeket alkalmazhat, akiknek jogukban áll a rendelet által érintett vállalatok, cégek, üzemek, egyének stb. üzemét, üzletét, raktárait és egyéb helyiségeit, valamint könyveit, levelezéseit és feljegyzéseit megtekinteni. Az érdekeltek kötelesek mindezt megengedni és az ellenőrző közegeknek a kívánt felvilágosítást megadni.

Az ellenőrző közegek kellő igazolvánnyal látandók el és fogadalmat tesznek arra, hogy működésükben lelkiismeretesen és pártatlanul járnak el, és az ügyeket, az üzleti viszonyokat titokban tartják. A titoktartási kötelezettségért az ellenőrző közeg a 6. §. szerint felel.

6. §.

Büntető határozmányok.

A jelen rendelet bármely rendelkezésének megszegése vagy kijátszása kihágás, és hat hónapig terjedhető elzárással és 2.000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Azon készlet tekintetében, amelyre nézve a kihágást elkövették, elkobzásnak van helye. Az elkobzott készlet értékének egyötöde a feljelentőt, többi része pedig, a felmerült költség levonásával, a hadirokkantak segélyalapját illeti. E kihágás miatt az eljárás az egész ország területére nézve a budapesti államrendőrség hatáskörébe tartozik.

7. §.

Életbelépés.

Ez a rendelet kihirdetésének napján [1918. december 7.] lép életbe.
Budapesten, 1918. évi december hó 3-án.

Garami Ernő s. k.

kereskedelemügyi miniszter

II. néptörvény **A sajtó szabadságról.**

(Kiadatott az Országos Törvénytárban 1918. évi december hó 7-én.)

A néptörvény 1. §-a megadja a sajtószabadság definícióját, lényegében az 1914. évi XIV. törvénycikkkel megegyező módon. („Gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti és

szabadon terjesztheti. “) Megtiltja az előzetes vizsgálatot; sajtótermék lefoglalását kizárólag bírói ítélet alapján teszi lehetővé; az utcai terjesztést nem köti hatósági engedélyhez; valamint eltörli a lapbiztosítékot. A sajtó útján elkövetett bűncselekményekért való felelősség tekintetében megtartja a korábbiakban is meghatározott fokozatos felelősségi elvet, így a szerző, őt követően időszaki lapoknál a felelős szerkesztő, végül a kiadó tartozik felelősséggel. A részletek – akár rendeleti úton történő – kidolgozására a népkormány kapott felhatalmazást.

A néptörvény kihirdetésének napján, 1918. december 7-én azonnal hatályba lépett.

1. § Gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti és szabadon terjesztheti.[6]

2. § Előző vizsgálatnak nincs helye.

Sajtóterméket csupán bírói ítélet alapján lehet lefoglalni.

Sajtótermék utcai terjesztéshez – ideértve a falragasz kifüggesztését is – hatósági engedély nem kell.

A lapbiztosíték eltöröltetik.

3. § Sajtó útján elkövetett bűncselekmény esetében a felelősség fokozatosan terheli a szerzőt, a kiadót, időszaki lapban sajtó útján elkövetett bűncselekmény esetében pedig a szerzőt, a felelős szerkesztőt, a kiadót.

Ha a sajtótermék a nemzetgyűlésnek, hatóságnak vagy törvény által alkotott egyéb testületeknek nyilvános iratait vagy nyilvános tárgyalásait hív szellemben és igazán közli, bűnvádi eljárásnak nincs helye.

4. § E néptörvénynek azok a rendelkezései, amelyeknek végrehajtásához további intézkedés nem kell, azonnal életbe lépnek.

A többi rendelkezés végrehajtása végett szükséges szabályokat, valamint a sajtójog egyéb szabályait a népkormány sürgősen megállapítani köteles. Ez a szabályozás, amely rendelettel is történhetik, nem érintheti a jelen törvényben foglalt alapelveket.

A magyar kereskedelemügyi miniszter 1918. évi 115.228. számú rendelete, a napilapoknak és más időszaki folyóiratoknak köznapokon és vasárnapokon való árusításáról.

A rendelet értelmében napilapokat és más időszaki folyóiratokat nyílt üzletekben az üzletek nyitva tartására vonatkozó általános szabályok szerint, míg közterületen, vasút- és hajóállomásokon egész nap lehet árusítani.

Kelt Budapest, 1918. december 21-én.

A minisztérium 6.184/1918. M. E. számú rendeletének 20. §-ában nyert felhatalmazás alapján ezennel megengedem, hogy a napilapok és más időszaki folyóiratok nyílt árusítási üzletekben az azok nyitvatartására vonatkozólag a minisztérium idézett rendeletével megállapított idő alatt, az utcákon, tereken, valamint a vasúti és a hajóállomásokon pedig úgy

köznapokon, mint vasárnapokon a szokásos keretekben és módozatok mellett az egész napon át árusíthatók legyenek.

Budapesten, 1918. évi december hó 21-én.

Garami Ernő s. k.
kereskedelemügyi miniszter.

**A magyar minisztériumnak 1919. évi 639. M. E. számú rendelete,
a rotációs papír forgalmának és felhasználásának szabályozása tárgyában
kiadott 734/1916. M. E. számú rendelet módosításáról.**

*Megváltoztatja az Újságpapír Központ tagjai kinevezésének módját, amennyiben a 734/1916. M. E. számú rendelet 1. §-ának 2-ik bekezdését módosítja.
Hatályba lépett 1919. január 26-án.*

A magyar minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

A 734/1916. M. E. számú rendelet 1. §-ának 2-ik bekezdése következőleg módosíttatik:

Az Újságpapír Központ tagjait az időszakos lapok előállításával foglalkozó lapkiadó vállalatok, a nyomdavállalatok, a rotációs újságpapírt gyártó vállalatok, valamint a napilapoknál dolgozó hírlapírók, kiadóhivatali tisztviselők és nyomdai munkások képviselői közül az érdekképviselők által felterjesztett névsorból a miniszterelnök a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg nevezi ki. A központba a miniszterelnök, a kereskedelemügyi miniszter és a pénzügyminiszter képviselőket rendel ki.

A rendelet 1. §-ának többi szakaszai változatlanul maradnak.

2. §.

Jelen rendelet kihirdetésének napján [1919. január 26.] lép életbe.

Budapesten, 1919. évi január hó 24-én.

Dr. Berinkey Dénes s. k.
miniszterelnök.

**A Magyar Népköztársaság kormányának 1919. évi 888. M. E. számú
rendelete,
a papiros- és papiroslemezkeszletek bejelentéséről, zár alá vételéről és
igénybevételéről, valamint forgalombahozataluk és felhasználásuk
korlátozásáról.**

A papiros vagy papiroslemez előállításával, feldolgozásával vagy forgalombahozatalával vagy raktározásával foglalkozó magánszemélyek, cégek, vállalatok és szervezetek kötelesek meglévő készleteiket meghatározott határidőn belül a Papírbizottságnak bejelenteni. A bejelentés hatálya alá eső papírkészletek zár alá kerülnek. A papírbizottság a zár alá vett készletek tulajdonosát kötelezheti, hogy annak meghatározott részét a Papírbizottság által kijelölt félnek eladja. A zár alól való feloldás meghatározott feltételekkel kérelmezhető.

A rendelet megszegőivel szemben büntető tétteleket is megállapít.

A rendelet 1919. február 13-án lépett életbe, egyidejűleg 109.110/1918. K. M. számú rendelet hatályát veszti.

A Magyar Népköztársaság kormánya rendeli:

1. §.

Mindazok (vállalatok, cégek, üzemek és egyének), akik papiros vagy papiroslemez előállításával, feldolgozásával vagy forgalombahozatalával foglalkoznak, avagy papirost vagy papiroslemezt saját részükre vagy mások részére őrizetben tartanak, ideértve a közraktári és beraktározási vállalatokat, valamint a zálogházakat, intézeteket, beszerzési csoportokat, központokat és jóléti bizottságokat is, kötelesek az 1919. évi február hó 15. napján meglévő készleteiket legkésőbb 1919. évi február hó 25. napjáig, az 1919. évi február hó 15. napján túl beérkező készleteiket pedig a beérkezésüktől számított nyolc nap alatt a Papírbizottságnak (Budapest, VI., Eötvös-utca 9.) az alábbi módozatok szerint bejelenteni.

A szállítványozó vállalatoknál beraktározott árukat az árúk felett rendelkezésre jogosult személy tartozik a szállítványozó megnevezésével bejelenteni. Ezenfelül a szállítványozó vállalatok kötelesek a náluk beraktározott papiros és papiroslemezárúkról a Papírbizottságot értesíteni, még pedig tekintet nélkül arra, hogy a fent szabályozott bejelentést az árú tulajdonosa vagy a bejelentésre egyébként kötelezett személy teljesítette-e vagy sem.

A bejelentési kötelezettség kiterjed az állami és egyéb hatósági üzemekre és intézményekre is.

A bejelentés elmulasztása esetén a hiányzó adatok a mulasztott fél költségére hatósági úton is beszerezhetők.

A be nem jelentett készletekre nézve elkobzásnak van helye. (9. §.)

2. §.

Bejelentés alá esik mindennemű papiros, papiroslemez vagy karton, akár írásra vagy nyomásra, akár csomagolásra vagy egyéb célra szolgál, ha a készlet súlya – a különféle fajokat és minőségeket összevéve – ötszáz kilogrammot meghalad.

Nem esnek bejelentés alá az említett anyagokból előállított, valamint a feldolgozó iparban gyártás alatt levő félig kész és készgyártmányok.

3. §.

A bejelentést az e célra rendszeresített bejelentőlapokon kell teljesíteni. Ily bejelentőlapok kaphatók a Papírbizottságnál, a Cellulose- és Papírgyári Szövetségnél, a Budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesületénél, valamint a Kereskedelmi és Iparkamaráknál.

Annak az értesítésnek (1. §.), amelyet a szállítványozó vállalat a nála beraktározott árúkról köteles a Papírbizottságnak megadni, tartalmaznia kell az árú feltüntetését mennyiség és súly szerint, továbbá a beraktározás helyének megjelölését, és az árú felett rendelkezésre jogosultnak megnevezését.

4. §.

A bejelentés alá eső papiros- és papiroslemezkészletek a jelen rendelet erejénél fogva – az 5. §-ban megállapított kivételekkel – zár alá vétetnek.

A zár alá vett készleteket a rendes kereskedő gondosságával – a Papírbizottság kívánatára a többi készlettől elkülönítve – kell megőrizni és ezeket az árúkat csakis a Papírbizottságtól kapott engedély alapján szabad feldolgozni, forgalomba hozni vagy felhasználni.

5. §.

A zár alól ki vannak véve:

a) a rotációs újságpapír általában,

b) a papiros- vagy papiroslemezfeldolgozó üzemekben az egy fajú, súlyú és alakú papirosból és papiroslemezről ötszáz kilogrammot meg nem haladó készletek, a papiros vagy papiroslemez forgalombahozatalával foglalkozó vállalatoknál és minden más készletbirtokosnál pedig a kétszázötven kilogrammot meg nem haladó készletek. Az említett készletek súlyát a zár hatálya szempontjából mindenkor a meglévő mennyiség szerint kell számbavenni.

A papiros- és papiroslemezfeldolgozó üzemek – ideértve a nyomdákat is – zár alá eső készleteiknek huszonöt százalékot kéthavi szükségletük fedezése céljából szabadon használhatják fel, de feldolgozás nélkül csakis a Papírbizottság engedélyével hozhatják forgalomba. A papiros és papiroslemez forgalombahozatalával foglalkozó vállalatok és készletbirtokosok zár alá eső készleteiknek huszonöt százalékát szabadon hozhatják forgalomba és használhatják fel.

6. §.

A Papírbizottság, a kereskedelmügyi minisztertől esetről-esetre kapott felhatalmazás alapján, zár alá eső készletek birtokosát arra kötelezheti, hogy készletéből meghatározott mennyiséget a Papírbizottság által kijelölt személynek (cég, üzem, vállalat) engedjen át.

Az átvételi árat – ha a felek arra nézve meg nem egyeznek – bizottság állapítja meg, amely a kereskedelmügyi miniszter képviselőjéből, valamint az általa és a Papírbizottság által kiküldött két-két szakértőből áll. A bizottság a felek meghallgatásával határoz.

Ha a fél a bizottság által megállapított árral nincs megelégedve, kérelmére az árat, egy vagy több szakértő meghallgatásával, a készlet fekvésének helye szerint illetékes járásbírósa állapítja meg.

A megállapítás tárgyában hozott végzés ellen felfolyamodásnak van helye a törvényszékhez. A felfolyamodás a Papírbizottságot az árú felett való rendelkezésében nem akadályozza. A törvényszék határozata ellen további fellebbezésnek helye nincs.

Az ebben az eljárásban hozott határozat mindkét félre kötelező és az eldöntött kérdés perben nem lehet vita tárgya.

Az eljárás költségeinek Viselése felől a bíróság a körülmények figyelembevételével belátása szerint határoz.

Egyebekben az eljárásra az 1911: I. t.-c. 382–385. §-ai megfelelően alkalmazandók.

A szerződő felek jogaira és kötelezettségeire nézve minden más vonatkozásban az általános jogelvek irányadók.

7. §.

A papiros és papiroslemezkészleteknek a zár alól való feloldását a Papírbizottságtól lehet kérni.

Hatóságok és hatósági üzemek ily irányú kérelmeiket a közhivatalok és állami üzemek papirszükségletét megállapító bizottság (K. P. M. B.) útján terjesztik elő.

A kérelmek benyújtására megfelelő űrlapokat kell használni, amelyek a 3. §-ban említett helyeken kaphatók.

Ha a Papírbizottságnak a zár alól való feloldás tárgyában hozott határozata ellen a kereskedelemügyi-miniszter képviselője óvást emel, az ügyet döntés végett a kereskedelemügyi miniszter elé kell terjeszteni.

8. §.

Az 1. §. értelmében bejelentésre kötelezettek tartoznak a készleteik tekintetében megkívánt bármely adatot vagy felvilágosítást a Papírbizottságnak megadni.

A jelen rendelet megtartásának ellenőrzésére a Papírbizottság a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyásával ellenőrző közegeket alkalmazhat, akik e célból az 1. §-ban említett személyek üzezeit, raktárait, üzleteit és egyéb telepeit, valamint üzleti könyveit, levelezéseit és egyéb feljegyzéseit megtekinthetik és tőlük a szükséges adatok és felvilágosítások megadását kívánhatják.

9. §.

Aki a jelen rendelet valamely rendelkezését megszegi vagy kijátsza, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el s hat hónapig terjedhető elzárással és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ama készlet tekintetében, amelyre nézve a kihágást elkövették, a kihágás során elkobzásnak van helye. Az elkobzott készlet értékének egyötöde a feljelentőt, a többi része pedig a Hadirokkantak Segélyalapját illeti.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, az államrendőrség működési területén pedig az államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

10. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján [1919. február 13-án] lép életbe. Életbelépésével a papiros- és papiroslemez készletek bejelentése tárgyában kibocsátott 109.110/1918. K. M. számú rendelet hatályát veszti.

Ez a rendelet a rotációs újságpapír forgalombahozatala és felhasználása tekintetében fennálló rendelkezéseket nem érinti.

Budapesten, 1919. évi február hó 7-én.

Dr. Berinkey Dénes s. k.
miniszterelnök.

**A Magyar Népköztársaság kormányának 1919. évi 1.253. M. E. számú
rendelete,
a nem rotációs újságpapír forgalmának és felhasználásának korlátozásáról
szóló 896/1918. M. E. számú rendelet hatályon kívül helyezéséről.**

A nem rotációs újságpapír forgalmának és felhasználásának korlátozása tárgyában 896/1918. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet hatályát veszti. A rotációs újságpapír

forgalombahozatala és felhasználása tekintetében fennálló rendelkezések érvényben maradnak.

Kelt Budapest, 1919. március 6-án.

A Magyar Népköztársaság kormánya rendeli:

1. §.

A nem rotációs újságpapír forgalmának és felhasználásának korlátozása tárgyában 896/1918. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet hatályát veszti.

2. §.

A jelen rendelet a rotációs újságpapír forgalombahozatala és felhasználása tekintetében fennálló rendelkezések érvényét nem érinti.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1919. évi március hó 6-án.

Dr. Berinkey Dénes s.k.
miniszterelnök.

Szellemi Termékek Országos Tanácsa. A közoktatásügyi népbiztosság 9. K. N. számú rendelete.

A közoktatásügyi népbiztos rendeletével a sajtótermékek kiadásának irányítása céljából 1919. április 19-én felállítják a Szellemi Termékek Országos Tanácsát. A napi sajtó és a politikai lapok kivételével minden sajtóterméket a Tanács engedélyez. Csak az engedély birtokában kezdhető a többszörösítés és a terjesztés. A rendelet megszegőit a forradalmi törvényszék elé állítással fenyegeti.

1. §. A sajtótermékek kiadásának irányítása céljából «Szellemi Termékek Országos Tanácsa» néven külön szerv állítatik fel.

2. §. Minden – akár tudományos, akár szépirodalmi, művészeti, nevelésügyi vagy más – sajtóterméket, amely könyv vagy füzet alakjában jelenik meg (a napisajtó termékeit és a politikai lapokat kivéve), a könyvkiadó, könyvkereskedő, nyomda és általában az, aki sajtóterméket kiadni akar, köteles kiadás előtt jól olvasható kéziratban vagy két kefelevonatban, a többszörösítés tervezett példányszámának megjelölésével, engedélyezés végett a «Szellemi Termékek Országos Tanácsának» (Budapest, IV., Türr István-utca 1. sz. Hungária-szálló; telefonszám 119–27., 119–28.) bemutatni. A sajtóterméket csak az engedély megadása után szabad többszörösíteni és terjeszteni.

Ilyen engedélyre nincs szükség azoknak a folyóiratoknak kiadásához, amelyeket a közoktatásügyi népbiztosság már eddig engedélyezett.

3. §. Aki e rendeletet megszegi, forradalmi törvényszék elé kerül.
Budapest, 1919. április 19.

Közoktatásügyi népbiztosság.

A Szellemi Termékek Országos Tanácsának szervezete. A közoktatásügyi népbiztosság 14. K. N. számú rendelete.

A 9. K. N. számú rendelettel felállított hatóság szervezetéről szóló újabb rendelet – amely 1919. április 26-án kelt, majd másnap került kihirdetésre – részletezi e szerv hatáskörét: így az a szellemi termelés központosított ellátásával és a szellemi termékek technikai előállításának és terjesztésének irányításával (is) foglalkozik. A Tanács élén a közoktatásügyi népbiztos áll.

A Tanács három osztályra tagolódik: 1. szellemi termelő osztályra, amelynek feladata minden sajtótermék (a napisajtó is) központi irányítása, a megjelent vagy megjelenés előtt álló sajtótermékek „felülbírálata“ és a forgalomba bocsáthatóságról való döntés. A napi- és politikai sajtó esetében az osztály eljárása nem akadályozhatja a gyors megjelenést. Az osztály további feladata a napi- és szaksajtó szocializálása. 2. technikai termelő- és szocializáló osztályra, amelynek feladata a szellemi termelő osztály által elkészített anyagok előállítása, a technikai termelés vezetése és az üzemek (így a nyomdák) szocializálása. 3. terjesztő osztályra, amelynek feladata a terjesztés a szocializált szervek útján.

Mindhárom osztályt egy-egy, a rendeletben meghatározott összetételű bizottság irányítja. A Tanács elnöke nevezi ki a sajtó, a technikai és terjesztőüzemek „termelőbiztosait“. A Tanács mellett működik a papírtermékek és nyomdai anyagok kizárólagos előállításával, behozatalával, elosztásával foglalkozó szerve, a Papír- és Nyomdaanyag Hivatal. A rendelet megjelenését követően „minden szellemi termék csak a Szellemi Termékek Országos Tanácsa útján“ jelenhetett meg.

1. §. A közoktatásügyi népbiztosság 9. K. N. számú rendeletével Szellemi Termékek Országos Tanácsa nevű szerv hivatása a szellemi termelésnek központosított ellátása és a szellemi termékek technikai előállításának és terjesztésének irányítása.

2. §. A Tanács elnöke a közoktatásügyi népbiztosok sorából kiküldött népbiztos.

3. §. A Szellemi Termékek Országos Tanácsa három részre tagolódik:

1. szellemi termelő osztályra;

2. technikai termelő és szocializálóosztályra;

3. terjesztőosztályra.

4. §. A szellemi termelőosztály feladata minden sajtóterméknek — beleértve a napisajtó termékeit is — központi irányítása, a már megjelent vagy megjelenés alatt álló sajtótermékek felülbírálata és forgalomba való bocsátásának eldöntése. Ez az ellenőrzés és irányítás a napi- és politikai sajtónál olyképpen eszközrendő, hogy a sajtótermékek gyors megjelenését ne akadályozza. A szellemi termelőosztály feladata egyben a napi- és szaksajtó szocializálása.

5. §. A szellemi termelőosztály ügyeinek gondos ellátását biztosítandó irányítás jogával felruházott bizottságot kell alakítani, amelynek tagjai a közoktatásügyi népbiztosokon kívül a közoktatásügyi népbiztosság propaganda, pedagógiai, tudományos, valamint művészeti, irodalmi és zenei osztály egy-egy kiküldöttje, továbbá a Papír- és Nyomdaanyag-Hivatal, a termelő- és szocializálóosztály, a terjesztőosztály egy-egy tagja és az Újságírók Szakszervezetének két tagja.

6. §. A technikai termelő és szocializálóosztály feladata a szellemi termelőosztály által elkészített anyag előállítása, valamint a jövőbeni technikai termelés vezetése,

folytonosságának biztosítása és az üzemek szocializálása, amely utóbbi tevékenységének keretében gondoskodik:

a) a könyvnyomdák,

b) a könyomdák,

c) a könyvkötészet,

d) az üzleti könyvgyárak,

e) a reprodukáló üzemek,

f) a betűöntődék,

g) a kő- és könyvnyomdai, festék- és hengeranyaggyárak, valamint grafikai szaküzletek és üzemek,

h) a könyv-, mű- és zeneműkiadói üzemek és a könyv-, mű és zeneműkereskedések,

i) tanszer- és papírkonfekcióüzemek és kereskedések szocializálásáról.

7. §. A technikai termelő- és szocializálóosztály ügyeinek gondos ellátását, biztosítandó, irányítás jogával felruházott bizottságot kell alakítani, amelynek tagjai: a szocializáló népbizottság, a Papír- és Nyomdaanyag Hivatal, a litográfusok, könyvkötők, nyomdai tisztviselők, fényképészek, iparművészek, könyvkiadók, könyvterjesztőalkalmazottak és a terjesztőosztály egy-egy kiküldöttje.

8. §. A már szocializált vagy ezután szocializálandó sajtó, továbbá a technikai és a terjesztőüzemek termelőbiztosait a Szellemi Termékek Országos Tanácsának elnöke nevezi ki.

9. §. A terjesztőosztály feladata a szellemi termékek terjesztése a szocializált és felállítandó szervek útján.

10. §. A terjesztőosztály ügyeinek gondos ellátását biztosítandó, irányítás jogával felruházott bizottságot kell kiküldeni, amelynek tagjai: a közoktatásügyi népbizottság tankönyv- és könyvtárak ügyeinek képviselőjével megbízott egy-egy kiküldöttje, a sortiment, kolportázs, kiadóhivatali tisztviselők és a hírlapterjesztő munkások egy-egy képviselője.

11. §. A Szellemi Termékek Országos Tanácsa mellett és azzal szerves összefüggésben működik a Papír- és Nyomdaanyag-Hivatal, amelynek hivatása a papírgyártás, a behozatal és elosztás, valamint a papírhulladék ügyeinek intézése, a nyomdai anyagok behozatala és elosztása.

12. §. Ezen rendelet megjelenése után minden szellemi termék csak a Szellemi Termékek Országos Tanácsa útján jelenhetik meg.

13. §. Minden egyéb tisztán kezelési nyomtatvány vagy ügykezelési papírszükséglet kizárólag a Papír- és Nyomdaanyag-Hivatal útján kapható.

14. §. Aki e rendeletet megszegi, forradalmi törvényszék elé kerül.

Budapest, 1919. április 26.

Közoktatásügyi népbizottság.

A közoktatásügyi népbizottság 17. K. N. számú rendelete.

A mozi helyiségeket más célra igénybe venni csak a köztulajdonba vett mozgóképszínházak politikai biztosának engedélyével lehet. A rendeletre azért volt szükség, mert gyakran előfordult, hogy a mozi helyiségeket a meghirdetett előadások idején más célra használták, akkor is, ha a jegyek részben már elővételben elkeltek.

Kelt Budapest, 1919. április 23-án.

Gyakran megtörténik, hogy különböző egyesületek és tanácsok egyes mozgóképszínházak helyiségeit oly időben veszik igénybe, amikor ott előadásokat kellene tartani. Ez annak következtében, hogy a jegyek nagy része elővételben kel el, a legnagyobb zavarokat okozza.

Az ily zavarok elkerülése végett elrendeljük, hogy ezentúl mozgóképszínházi helyiséget bármi célra egyesül a társadalmosított mozgóképzemek politikai biztosától (Paulik Béla, Budapest, V., Markó-utca 25., III. em.) előzetesen kikérendő engedély alapján lehet igénybevenni. Az ellen, aki enélkül valamely mozgóképszínházi helyiséget bármily célra lefoglal, mint a Forradalmi Kormányzótanács XLVIII. számú rendeletének (l. a Tanácsköztársaság április 9-én megjelent 13. számában) megszegője ellen fogunk eljárni.

Budapest, 1919. április 23.

Közoktatásügyi népbiztosság.

A közoktatásügyi népbiztosság 22. K. N. számú rendelete

*Köztulajdonba és kezelésbe vesznek minden tudományos és közművelődési könyvtárat, amennyiben az a hivatali kézikönyvtár kereteit meghaladja. A könyvtárügyek központosított szerve az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet lesz, egyidejűleg megszűnik a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa, valamint a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége. A megyék, városok és községek könyvtárügyének intézése az Országos Könyvtárügyi Tanács irányítása alatt a helyi munkás- és katonatanácsok feladata. A rendelet nem vonatkozik az egyesületi és a magán könyvtárakra. Az Országos Könyvtárügyi Tanács megalakulásáig annak hatáskörét a könyvtárügyi politikai megbízottak látják el.
Kelt Budapest, 1919. április 28-án.*

1. §.

A Magyar Tanácsköztársaság az ország lakosságának könyvvvel s a könyvhöz vezető segédeszközökkel (bibliográfiák, katalógusos tb.) való ellátását állami feladatnak tekinti. Ezért tehát köztulajdonba és kezelésbe vesz minden tudományos és közművelődési könyvtárat, amennyiben az a hivatali kézikönyvtár kereteit túlhaladja. Ezen rendelet alapján köztulajdonná válnak az addig állami és községi tulajdonban levő könyvtárakon kívül az összes közművelődési intézmények, nem állami tanintézetek, hivatalok, egyházak, rendek stb. könyvtárai a hozzájuk tartozó összes ingatlannal és ingósággal.

2. §.

Az egész ország tudományos és közművelődési könyvtárügyének központosított ellátása és irányítása céljából a közoktatásügyi népbiztosság Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet felállítását rendeli el s ezzel egyidejűleg megszünteti az eddig fennállott Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsát, valamint a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségét. Ez utóbbi köteles hivatali helyiségeit, felszereléseit, személyzetét az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet rendelkezésére bocsátani.

3. §.

A megyék, városok és községek könyvtárügyének intézése az Országos Könyvtárügyi Tanács irányítása alatt a helyi munkás- és katonatanácsok feladata. E célból a közoktatásügyi népbiztosság elrendeli, hogy a falusi, városi, járási és megyei, Budapesten a kerületi és központi munkás- és katonatanácsok kebelén belül alakult művelődési osztályok, amennyiben ez szükségesnek mutatkozik, külön könyvtárügyi alosztályokat alkossanak, melyek a tanácsok rendeleteit végrehajtják, a területükön elhelyezett könyvtárak gazdasági ügyeit vezetik, munkáját ellenőrzik, erre vonatkozó kérdésekben saját kezdeményezésükből vagy felhívásra a felettes tanácsoknak és az Országos Könyvtárügyi Tanácsnak véleményt adnak. Amennyiben külön könyvtárügyi alosztályok nem alakulnak, mindez a művelődési osztályok feladata.

4. §.

A fennálló könyvtárak átvételét, valamint átszervezését az illetékes munkás- és katonatanácsok teljesítik az Országos Könyvtárügyi Tanács irányítása szerint, mely erre vonatkozóan részletes utasításokat dolgoz ki s szükség esetén állandó vagy ideiglenes megbízottat küld a munkás- és katonatanács könyvtárügyi alosztályába, esetleg művelődési osztályába a szervezés elvei egységes keresztülvitelének biztosítására és a munkás- és katonatanács szakszerű támogatására.

5. §.

Külön rendelet intézkedik az egyesületi és magánkönyvtárakról.

6. §.

Az Országos Könyvtárügyi Tanács megalakulásáig ennek hatáskörét a könyvtárügyi politikai megbízottakra ruházom.

Budapest, 1919. április 28.

Közoktatásügyi népbiztosság

A közoktatásügyi népbiztosság 23. K. N. számú rendelete.

*A rendelet a kezelés és őrizet nélkül maradt vagy veszélyeztetett magán- és családi könyvtárak köztulajdonba vételét írja elő. Ha valakinek tudomása van arról, hogy könyvek elkallódása fenyeget, arról köteles jelentést tenni a helyi munkás- és katonatanácsnak. Akinek birtokában könyvunikum vagy bármiféle nyomtatványunikum található, azt köteles a könyvtárügyi megbízottaknak bejelenteni. Magánszemélyek könyvtárukat vagy annak egy részét csak a könyvtárügyi megbízottak engedélyével értékesíthetik. Könyvgyűjteményeket csak a könyvtárügyi megbízottak írásbeli engedélye esetén lehet megvásárolni.
Kelt Budapest, 1919. április 28-án.*

1. §.

Kezelés és őrizet nélkül maradt vagy bármiként veszélyeztetett magán- és családi könyvtárak köztulajdonba vétetnek.

Az ilyen könyvtárak azonnal bejelentendők a közoktatásügyi népbiztosság könyvtárügyi megbízottainál (Budapest, VI., Andrassy-út 12. I. em.)

2. §.

Oly esetekben, amikor az elkallódás veszélye fenyeget, köteles mindenki (tehát nemcsak a könyvek volt tulajdonosa, hanem bárki, akinek a könyvekről és azok veszélyeztetéséről tudomása van) a helyi munkás- és katonatanácsnak a könyvek hollétéről jelentést tenni. A helyi munkás- és katonatanácsok a jelentés vétele után haladék nélkül gondoskodni tartoznak a könyveknek azonnali elszállításáról, megfelelő elhelyezéséről és leltározásáról.

A helyi munkás- és katonatanácsok kötelesek a tett intézkedésekről a leltár beküldésével együtt 48 órán belül jelentést tenni a könyvtárügyi megbízottaknak.

3. §.

Az 1. §-ban foglalt feltételek hiányában (tehát akkor is, ha a könyveket veszély nem fenyegeti) köteles mindenki, aki könyvunikum vagy bármiféle nyomtatványunikum birtokában van, ezt jegyzék és pontos leírás mellett a könyvtárügyi megbízottaknak bejelenteni.

4. §.

Magánosok, akik akár egész könyvtárt, akár a könyvtár jelentős részét áruba bocsátják, kötelesek előbb gyűjteményüket vagy értékesíteni kívánt részét a könyvtárügyi megbízottaknak felajánlani. Az értékesítés szabaddá válik, ha a könyvtárügyi megbízottak írásban közlik, hogy a felajánlott könyvgyűjteményre nem tartanak igényt és az eladást szabaddá nyilvánítják.

A könyvgyűjteményeket vagy azok egy részét a könyvtárügyi megbízottak írásbeli engedélye nélkül senki meg nem veheti.

Nem terjed ki a felajánlási kötelezettség kisebb, csupán néhány pár könyvből álló gyűjteményre, ha a gyűjteményben levő darabok 1870. után adattak ki.

Speciális gyűjteményeket elidegenítés előtt minden körülmények között fel kell ajánlani.

5. §.

Olyan gyűjtők szobáit, akik könyveiket felismerhetően könyvtárjellegű szobában helyezték el és a könyvtárügyi megbízottak igazolványával igazolják, hogy könyvtáraikat közcélra átengedték, amíg a könyvtár e helyiségekben marad elhelyezve, a lakásrekvirálás alól mentesíteni kell.

6. §.

Aki e rendelet ellen vét, forradalmi törvényszék elé kerül.

Budapest, 1919. április 28-án.

Közoktatásügyi népbiztosság

A közoktatásügyi népbiztosság 24. K. N. számú rendelete.

A megszűnt vagy felszámolás alatt levő egyesületek (intézmények, társaságok) könyvtárát és archívumát a hozzájuk tartozó berendezési tárgyakkal együtt a közoktatásügyi népbiztosság köztulajdonba veszi. A közoktatásügyi népbiztos felhatalmazza a könyvtárügyi megbízottakat,

hogy működésüket tovább folytató egyesületek (intézmények, társaságok) könyvtárait és archívumait, amennyiben az archívum és könyvtár az egyesület kezelésében nincs kellően hasznosítva, saját kezelésükbe átvegyék. A könyvtárügyi megbízottak jogosultak arra is, hogy a ki nem használt egyesületi könyvtárak és archívumok vonatkozásában anélkül, hogy azokat köztulajdonba vennék, utasításokat adjanak az egyesület (intézmény, társaság) vezetőségének, amely köteles ezeket az utasításokat megtartani.

Kelt Budapest, 1919. április 25-én.

1. §.

A megszűnt vagy felszámolás állapotában levő egyesületek (intézmények, társaságok) könyvtárát és archívumát, a hozzájuk tartozó állványokkal és egyéb berendezési tárgyakkal együtt a közoktatásügyi népbiztosság köztulajdonba veszi.

2. §.

Az egyesületek volt elnöksége, esetleg titkársága vagy irodája köteles a jelen rendelet kihirdetésétől számított egy héten belül az egyesület könyvtárának jegyzékét a könyvtárügyi megbízottaknak beküldeni. A kincstári jegyzéktől elkülönített külön jegyzékben kell feltüntetni a kölcsönzött könyvek címét, a kölcsönvevő nevét és lakását.

Magánosok, akiknél az 1. § értelmében köztulajdonba vett könyvtárakból kölcsönzött könyvek vannak, kötelesek azokat a kölcsönző egyesületnek egy héten belül visszaszolgáltatni.

Ha a könyv a kölcsönvevőnél elkallódott, a kölcsönvevő köteles ezt a körülményt az egyesületnél bejelenteni.

Ha a könyvet a kölcsönző könyvtárnak visszaszolgáltatni nem lehet, a kölcsönvevők kötelesek a meglevő könyvet Budapesten a Szabó Ervin könyvtárba (IV., Károly-u. 8.), vidéken a helyi munkás- és katonatanácsokhoz beszolgáltatni.

A munkás- és katonatanácsok a hozzájuk beszolgáltatott könyveket a megye területén levő valamely könyvtárba tartoznak beszolgáltatni.

3. §.

A közoktatásügyi népbiztos felhatalmazza a könyvtárügyi megbízottakat, hogy működésüket tovább folytató egyesületek (intézmények, társaságok) könyvtárait és archívumait, amennyiben az archívum és könyvtár az egyesület kezelésében kellően ki nem használtatott, saját kezelésükbe átvegyék. A könyvtárügyi megbízottak jogosultak arra is, hogy a ki nem használt egyesületi könyvtárak és archívumok kezelésére anélkül, hogy azt köztulajdonba vennék, utasításokat adjanak az egyesület (intézmény, társaság) vezetőségének, amely köteles ezeket az utasításokat megtartani. E felhatalmazás alapján a könyvtárügyi megbízottak elrendelhetik az egyesületi könyvtárnak más helyiségbe való átköltöztetését, a könyvtárnak más könyvtárral való egyesítését s a könyvtár kezelésére megbízott kirendelését.

Budapest, 1919. április 25.

Közoktatásügyi népbiztosság.

A közoktatásügyi népbiztosság 25. K. N. számú rendelete.

Könyv- és zeneműkiadó vállaltok, könyvkereskedések, egyesületek és magánszemélyek kötelesek a kiadásukban (és bizományi kiadásukban) megjelent könyvekről e rendelet megjelenésétől számított 6 napon belül teljes leltárt, továbbá kimutatást készíteni, és azt a Szellemi Termékek Országos Tanácsa szocializáló bizottságához eljuttatni.

Az eddig köztulajdonba nem vett könyvkiadó-vállalatok a Szellemi Termékek Országos Tanácsa szocializáló bizottsága megbízottjának felügyelete mellett kötelesek magukat felszámolni.

A sortiment könyvkereskedőket, tekintet nélkül személyzetük számára, köztulajdonba veszik, és ezentúl a Szellemi Termékek Országos Tanácsának elosztó szerveiként működnek tovább.

A tudományos és modern antikváriumok – egyes kivételektől eltekintve – nem kerülnek köztulajdonba. A tudományos antikváriumok nem könyvkereskedelmi forgalomban 20 koronánál drágább könyvet, illetve 50 koronánál nagyobb összegben könyveket csak a szocializáló bizottság engedélyével vásárolhatnak.

Kelt Budapest, 1919. május 5-én.

1. §.

Könyv- és zeneműkiadó vállaltok, könyvkereskedések, egyesületek és magánosok a kiadásukban (és bizományi kiadásukban) megjelent könyvekről tartoznak e rendelet megjelenésétől számított 6 napon belül teljes leltárt, továbbá kimutatást készíteni:

1. a szedés alatt levő munkákról,
2. a nyomás alatt levő munkákról,
3. a könyvkötészetben levő munkákról,
4. a már elkészült, de piaci forgalomba nem került, illetve meg nem jelent könyvekről,
5. a matricázott munkákról,
6. a krúdában levő munkákról,
7. a beszolgáltatott, de még szedésbe nem adott kéziratokról,
8. a szerződéssel biztosított, de még be nem szolgáltatott munkákról,
9. a saját kiadásukban megjelent, de elfogyott munkákról,
10. a tervezetekről, melyek új könyvkiadásokra készültek.

2. §.

A kiadványjegyzéket (raktárkiegészítési jegyzéket) 3 példányban kell beszolgáltatni. A jegyzék a mai napig kiegészítendő.

Ha a kiadványjegyzékben gyűjteményes vállalatok csak számok szerint volnának felvéve, ezekhez olyan részletes kimutatást is kell csatolni, amelyből a címek kiderülnek.

A fűzött és kötött példányok külön-külön feltüntetendők.

A leltár akként készítendő, hogy a vállalatoknál vezetett raktárkönyvek a mai napig kiegészítendőek és ennek megtörténte után állapítandó meg a példányszám.

A fenti tíz pontnak megfelelő külön-külön jegyzékeket a Szellemi Termékek Országos Tanácsának szocializáló bizottságához kell beküldeni. (Budapest, V., Markó-utca 25. IV. emelet 405.)

A könyvkiadók a raktáron levő könyvekből egy-egy példányt állítsanak össze, az összeállításról tegyenek jelentést a fentemlített bizottsághoz, amely intézkedni fog a könyvek elszállítása végett.

Ha az elfogyott kiadványokból mégis áll példány rendelkezésre, ezt is be kell mutatni.

3. §.

Az eddig nem szocializált könyvkiadóvállalatok felszámolni (likvidálni) kötelesek. A felszámolást a kiadók a Szellemi Termékek Országos Tanácsa szocializáló bizottsága megbízottjával együtt végzik. A raktáron levő kiadványok rendelkezés szerint szocializált üzemekbe osztandók be. A felszámoló vállalatok főnökei a likvidáció alatt a legjobban fizetett alkalmazottuk fizetését kapják. Ha alkalmazottuk nincs, vagy a fizetés ez alapon meg nem állapítható, fizetésüket a szocializáló bizottság állapítja meg.

4. §.

A Sortiment könyvkereskedők, tekintet nélkül személyzetük számára, szocializáltatnak és ezentúl a Szellemi Termékek Országos Tanácsának elosztó szervei gyanánt működnek tovább. A Szellemi Termékek Országos Tanácsa minden elosztó üzemébe megbízottat jelöl ki, aki az üzem vezetéséért felelős. A megbízottak újabb intézkedésig az üzlet volt tulajdonosai illetve főnökei, akik a személyzet által megválasztott bizalmi-férfi ellenőrzésével vezetik az ügyeket. A volt főnök havi fizetéseképpen újabb általános fizetésrendezésig ugyanolyan összeget vehet fel, mint a legjobban fizetett volt alkalmazottja, ha pedig a fizetés ez alapon nem állapítható meg, úgy azt a szocializáló bizottság állapítja meg. A könyvelosztó üzemek bevételeikről és kiadásaikról pontos feljegyzéseket tartoznak vezetni és a 2000 koronát meghaladó bevételeket a Pénzügyi Központnak tartoznak hetenként egyszer befizetni, ha az összeg a 10.000 koronát meghaladó összeget azonnal tartoznak befizetni. Másol levő folyószámláikat a Pénzügyi Központhoz kell átutaltatni. A személyzet számáról, alkalmaztatásuk idejéről, munkakörük leírásával tartoznak 6 napon belül jelentést tenni.

5. §.

A tudományos és modern antiquariumok, hacsak egyesekre kivétel nem tétetik, nem szocializálандók és egyelőre nem hivatalos elosztó szervei a Szellemi Termékek Országos Tanácsának. A tudományos antiquariumok tartoznak cédula-katalógusaikat kiegészítve teljes anyaggal 14 napon belül beszolgáltatni. Az üzlet főnöke magáncélokra havonként általános fizetés rendezésig 2500 koronát vehet fel. Az üzlet bevételeiről és kiadásairól pontos feljegyzéseket tartozik vezetni és 2000 koronát meghaladó készpénzt hetenként legalább egyszer folyószámlára befizetni. Ha az összeg meghaladja a 10.000 koronát, úgy azt azonnal be kell fizetni. Folyószámla csak egy intézetnél tartható.

A tudományos antiquarium szabadkéz alatti (nem könyvkereskedelmi forgalom útján történő) vásárlásait, ha az egy könyvnél a 20 koronát, több könyvnél összegben 50 koronát meghaladja, tartozik a szocializáló bizottságnál bejelenteni és csak annak szakközegei jóváhagyása után történhetik meg az üzletkötés. A jelzett kereteken alul levő vásárlásokról tartoznak hetenként egyszer a szocializáló bizottságnak jelentést tenni. A könyvtárakat csak úgy vásárolhatnak, ha a könyvtári megbízottak is engedélyezik az ügylet megkötését.

A személyzet a 4. § szerint szintén bejelentendő.

6. §.

Minden könyvkereskedő (sortiment, antiquarium stb.) tartozik oly művekről, melyeknek példányszáma tízet meghalad, leltárt felvenni és 6 napon belül a második szakasz utolsóelőtti bekezdésében említett bizottsághoz bejelenteni.

A nem szocializált üzemek e rendelet megjelenésekor csak 2000 korona készpénzt tarthatnak meg, a többletet tartoznak folyószámlára befizetni. A szocializáló bizottság ellenőrzésül állandó megbízottat küldhet el.

7. §.

A 4. §. vonatkozik a zeneműkiadóra is. Kiadványaik közül csak a pedagógiai tanulmányi műveket, iskolákat, gyakorlatokat (etűdök), előadási darabokat (visszamenőleg tíz évre), modern magyar zeneszerzők mindenféle hangszerre írt alkotásait tartoznak leltározni. A nem leltározott készleteket a bizalmiférfiak ellenőrzik, nehogy a köztulajdonból kivonassanak.

8. §.

Arról, hogy ez a rendelet kikre terjed ki, vitás esetekben a 2. §.-ban említett szocializáló bizottság dönt.

9. §.

Aki ezen rendelet megszegi, forradalmi törvényszék elé kerül.

Budapest, 1919. május 5.

Közoktatásügyi népbiztosság

A közoktatásügyi népbiztosság 26. K. N. számú rendelete

*Valamennyi levéltár a közoktatásügyi népbiztosság ügykörébe kerül.
Kelt Budapest, 1919. április 29-én.*

1. §.

Valamennyi levéltárnak, nevezetesen az Országos Levéltárnak, az egyházi testületek levéltárainak, valamint a családi levéltáraknak ügyeit a belügyi népbiztossággal egyetértőleg a közoktatásügyi népbiztosság ügykörébe vesszük át.

2. §.

Az egyes levéltárak alkalmazottai illetményeiket ideiglenesen továbbra is onnan kapják, ahonnan eddig kapták.

Budapest, 1919. április 29.

Közoktatásügyi népbiztosság

Jegyzetek bejelentése.

A közoktatásügyi népbiztosság 47. K. N. számú rendelete.

A közoktatásügyi népbiztosság 1919. június 23-ával (kihirdetve: június 24-én) keltezett rendelete értelmében a kiadóknak és könyvkereskedőknek három napon belül be kell jelenteniük minden, kiadásukban megjelent vagy birtokukban lévő, illetve előkészületben lévő, főiskolai használatra szánt nyomtatott jegyzetet és tankönyvet, tekintet nélkül arra, hogy a

Szellemi Termékek Országos Tanácsánál a (kötelező) bejelentés megtörtént-e. A rendelet megszegőit a forradalmi törvényszék elé állítással fenyegeti.

1. §. A kiadók és könyvkereskedők – tekintet nélkül arra, hogy a Szellemi Termékek Országos Tanácsának bejelentették-e vagy sem – három napon belül a közoktatásügyi népbiztossághoz (Báthory-utca 12., II. em. VI/I. ügyosztály) közvetlenül bejelenteni tartoznak mindazokat a kiadásukban megjelent vagy a birtokukban levő olyan főiskolai használatra szánt könyvmatos (litograf) és könyvnyomatos jegyzeteket és tankönyveket, melyek akár magánosok vagy intézetek, akár pedig kiadóvállalatok kiadásában jelentek meg. Bejelentendők az előkészületben levő munkák is.

2. §. A két példányban kiállítandó bejelentésben feltüntetendő a munka címe és szerzője (esetleges álnév), a nyomtatott példányszám, a jelenlegi példányszám (ha elfogyott, az is), a terjedelem oldalakban, az oldalak méretei, továbbá a jelenlegi forgalombahozatali ár. A jelentéshez egy-egy mutatványpéldány is melléklendő.

3. §. E rendelet megszegői forradalmi törvényszék elé kerülnek és a büntetésen felül a kiadványok elkobzás alá esnek.

Budapest, 1919. június 23.

Közoktatásügyi népbiztosság.

A Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaság alkotmánya.

(Elfogadta a szövetséges tanácsok országos gyűlése 1919. június 23-án.)

A Tanácsköztársaság 1919. június 23-án elfogadott és június 28-án kihirdetett Alkotmányának 8. §-a értelmében „a dolgozók véleményüket írásban és szóban szabadon nyilváníthatják”. „Minden nyomtatvány kiadásának joga a munkásságé”. A „Tanácsköztársaság gondoskodik” a szocialista eszme szabad terjedéséről.

[...]

8. §. A Tanácsköztársaságban a dolgozók véleményüket írásban és szóban szabadon nyilváníthatják, de megszűnt a tőkének az a hatalma, amellyel a sajtót a kapitalista gondolkodásmód terjesztésének és a proletáröntudat elhomályosításának eszközévé alacsonyította. Megszűnt a sajtónak a tőkéttől való függése is. Minden nyomtatvány kiadásának joga a munkásságé és a Tanácsköztársaság gondoskodik arról, hogy a szocialista eszme az egész országban szabadon terjedjen.

[...]

A közoktatásügyi népbiztosság 51. K. N. számú rendelete.

A közoktatásügyi népbiztosság, valamint a köztulajdonba vett üzemek kiadásában megjelenő időszakos lapok kiadóhivatalaival a Szellemi Termékek Országos Tanácsa a terjesztő tanácsa útján rendelkezik és felettük a felügyeletet gyakorolja.

Kelt Budapest, 1919. július 4-én.

A közoktatásügyi népbiztosságnak, valamint a köztulajdonba vett üzemeknek kiadásában megjelenő időszakos lapok kiadóhivatalaival a Szellemi Termékek Országos Tanácsa a terjesztő tanácsa útján rendelkezik és felettük a felügyeletet gyakorolja.

A Szellemi Termékek Országos Tanácsa ezeknek az időszakos lapoknak a kiadóhivatalait egyesítheti. Ebből a célból a kiadóhivatalok kötelesek a tanács felhívására üzleti könyveiket és minden egyéb iratukat a tanács terjesztő osztályának beszolgáltatni.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapest, 1919. július 4.

Közoktatásügyi népbiztosság

A közoktatásügyi népbiztosság 58. K. N. számú rendelete.

A rendelet megtiltja valamennyi eddig használatban volt ABC-s és olvasókönyvek iskolákban való használatát. Egyidejűleg új ABC-s könyvek kiadását írja elő. A papírhiányra való tekintettel megszabja a szükséges tankönyvek száma meghatározásának módját is.

Kelt Budapest, 1919. július. 15-én.

1. §.

A közoktatásügyi népbiztosság eltiltja valamennyi eddig használatban volt ABC-s és olvasókönyvek iskolákban való használatát.

2. §.

A közoktatásügyi népbiztosság a nyolc osztályú népiskola számára a következő ABC-s és olvasókönyveket adja ki:

I. osztályú ABC (7 éves gyermekek számára),

II. osztályú ABC (8 éves gyermekek számára),

III. osztályú olvasókönyv (9 éves gyermekek számára),

IV. osztályú olvasókönyv (10 éves gyermekek számára),

V–VI. osztályú olvasókönyv (11–12 éves gyermekek számára),

VII–VIII. osztályú olvasókönyv (13–14 éves gyermekek számára).

3. §.

A közoktatásügyi népbiztosság valamennyi iskola tanítói számára egy „Történeti Kézikönyv” című vezérkönyvet és egy „Természet Könyve” című vezérkönyvet ad ki.

4. §.

Mínthogy a papírhiány miatt a könyvek példányszámának megállapításánál a legnagyobb elővigyázatossággal kell eljárni, – viszont a Tanácsköztársaságnak fontos érdeke,

hogy minden tanuló megkaphassa az új könyveket – a könyvek megrendelésére nézve a közoktatásügyi népbiztosság a következőket rendeli el:

a) Abban a községben vagy városban, amelyben van könyvkereskedés, a könyvkereskedők kötelesek a 2. §-ban felsorolt évfolyamokba tartozó, előreláthatólag tényleg beiratandó növendékek számát megállapítani és a tankönyveket ezen az alapon megrendelni. Ha egy város területén több könyvkereskedés van, a könyvkereskedők megállapodnak abban, hogy a megrendelt könyvmennyiség hogyan osztassék el a könyvkereskedések között. A megrendelendő mennyiség megállapításánál a könyvkereskedők az iskolákkal és a művelődési megbízottakkal egyetértően járnak el. A könyvkereskedők megrendeléseiket – lehetőleg városonként összesítve – legkésőbb 1919. augusztus 1-ig tartoznak postán ajánlva a Szellemi Termékek Országos Tanácsa 1. számú könyvkiadó üzeméhez (volt Franklin-Társulat) Budapest, IV., Egyetem-uta 4. sz. elküldeni.

b) Abban a községben vagy városban, ahol nincs könyvkereskedés, maguk az iskolák vezetői tartoznak könyvszükségletüket az a) pontban említett módon megállapítani és a szükséges számú könyvet 1919. augusztus 1-ig postán ajánlva iskolánként külön vagy lehetőleg községenként összesítve a Szellemi Termékek Országos Tanácsa 4. számú könyvelosztó üzemében (volt Lampel Rt.-féle könyvkereskedés) Budapest, VI. Andrassy-út 21. megrendelni.

c) A 2. §-ban felsorolt ABC, illetve az olvasókönyvekből minden tanuló részére egy könyvet kell számítani. A 3. §-ban felsorolt történeti kézikönyvből annyit kell rendelni, ahány történelmi szaktanító és néhány osztálytanító van, a „Természet Könyve” című vezérkönyvből pedig minden négy tanító részére egy példányt kell rendelni úgy, hogy minden iskolának legalább egy példány jusson. E vezérkönyvet nemcsak a népiskolák, hanem minden más iskola számára is meg kell rendelni.

5. §.

Az ABC- s olvasókönyvek és a vezérkönyvek ára, valamint a fizetés módozata csak később nyer megállapítást.

6. §.

A gazdasági és ipari iskolák olvasókönyveire, valamint általában a többi tankönyvekre vonatkozólag későbbi rendeletek intézkednek majd s később jelenik meg azoknak az eddig használt könyveknek jegyzéke is, amelyek továbbra is használhatók.

7. §.

A magyar nyelvű könyveken kívül a nem-magyar nyelvű könyveket külön kell megrendelni.

8. §.

E rendelet pontos betartását, különösen a megrendelt mennyiség takarékos és gondos megállapítását, valamint a megrendelések idejében való feladását mindenütt a helyi, járási és megyei művelődési megbízottak kötelesek ellenőrizni úgy az iskolában, mint a könyvkereskedőnél.

9. §.

Aki e rendelet ellen vét, forradalmi törvényszék elé kerül.
Budapest, 1919. július. 15.

Közoktatásügyi népbiztosság.

A közoktatásügyi népbiztosság 60. K. N. számú rendelete.

A rendelet a nyomdai termékek (minden gépi sokszorosítás útján készült nyomdatermék, gépi sokszorosítás útján készült föld- és térképek, hangjegyek, képes ábrázolások, műlapok, alkalmi nyomtatványok, falragaszok, színlapok, műsorok, facsimilék stb.) köteles példányainak beszolgáltatási rendjét szabályozza. Minden nyomdai terméket négy példányban kell beszolgáltatni a Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi Könyvtárába. A beszolgáltatás ellenőrzése céljából a Szellemi Termékek Országos Tanácsának Kiadói Termelő Osztálya kéthetenként közli a Bibliográfiai Intézettel azon művek jegyzékét, amelyeket nyomtatás végett átadott a Nyomdai Termelő Osztálynak.

Hatályon kívül helyezi az 1897: XLI. tc.-et és az 1897: XXXV. tc. 4. §-át.

Kelt Budapest, 1919. július 16-án.

1. §.

A közoktatásügyi népbiztosság a nyomdai termékek könyvtári megőrzése, bibliográfiai és statisztikai feldolgozása céljából újból megállapítja a nyomdai termékek kötelező beszolgáltatására vonatkozó szabályokat.

2. §.

Beszolgáltatási kötelezettség alá esik egyezően az eddigi állapottal minden, Magyarországon nyomtatott, gépi sokszorosítás útján készült nyomdatermék. Beszolgáltatási kötelezettség alá esnek tehát egyebek között a gépi sokszorosítás útján készült föld- és térképek, hangjegyek, képes ábrázolások, műlapok, alkalmi nyomtatványok, falragaszok, színlapok, műsorok, facsimilék stb.

3. §.

E rendelet életbelépésétől kezdve a 2. §-ban felsorolt minden nyomdai terméket négy példányban be kell szolgáltatni a Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi Könyvtárába. A vakok részére készült könyvekből csak egy példányt kell beszolgáltatni. A beszolgáltatás havonta történik.

4. §.

A beszolgáltatást a nyomda termelési biztosa jegyzék kíséretében teljesíti. A jegyzék pontosságáért és teljességéért a termelési biztos az üzemi tanács tagjaival együttesen felel. A beszolgáltatás ismételt elmulasztása bűncselekmény, amely felett a forradalmi törvényszék határoz.

5. §.

A Nemzeti Múzeum Széchenyi könyvtára a beérkezett nyomdatermékek jegyzékét a nyomdatermékek átvétele után átadja a 22. K. N. rendelettel létesített Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézetnek.

6. §.

A beszolgáltatás ellenőrzése céljából a Szellemi Termékek Tanácsának Kiadói Termelő Osztálya kéthetenként közli a Bibliográfiai Intézettel ama művek jegyzékét,

amelyeket nyomtatás végett átadott a Nyomdai Termelő Osztálynak. Egyben közli az ország területén működő üzemek jegyzékét s havonként az ezekben bekövetkező változásokat.

7. §.

A beszolgáltatott példányoknak a nagy könyvtárak közötti célszerű szétosztásáról, bibliográfiai és statisztikai feldolgozásáról az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet gondoskodik.

8. §.

A nyomdai termékek könyvtárak számára szükséges példányszámának megállapítása végett a nyomdai termékek kinyomatása előtti utolsó kefelevonatot el kell küldeni az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézethez. Ez az intézet elkészíti a nyomdai terméknek a könyvvel egyidejűleg készülő katalóguscédulájának kéziratát, megállapítja a terjesztendő példányszámon felül a könyvtárak szükségletét fedező példányszámot, valamint a kiállításban esetleg szükséges változtatásokat és a könyvtári kötést; egyben ilyen irányú megrendeléseket tesz. A nyomdai termékek kiadói imprimálása csak az Országos Könyvtárügyi Intézet ezirányú intézkedésének közlése után történhetik. A közkönyvtárak részére készült nyomdai termékeket az érdekelt kiadói üzemek külön utasítás híján a Közkönyvtárak Gyűjtő és Elosztó Telepére tartoznak szállítani.

9. §.

A Bibliográfiai Intézet a tudós és laikus közönség tájékoztatására időszakonként feldolgozza és közzéteszi a beérkezett köteles példányokat. E közlemények összességében a Bibliográfiai Intézet időről-időre külön munkálatokat ad ki.

10. §.

E rendelet kihirdetése napján lép életbe. Vele egyidejűleg érvényüket veszítik a köteles példányokról szóló régebbi szabályok is (1897: XLI. t.-c. és az 1897: XXXV. t.-c. 4. §-a) Végrehajtásáról a közoktatásügyi népbiztosság gondoskodik s ellenőrzését az Országos Könyvtárügyi Tanács megalakulásáig a könyvtárügyi megbízottak útján gyakorolja.

Budapest, 1919. július 16.

Közoktatásügyi népbiztosság.

A közoktatásügyi népbiztosság 64. K. N. számú rendelete.

Szellemi termékeket (könyveket, füzeteket, tanulmányokat, folyóiratokat, röpcédulákat, falragaszokat stb.) kő- és könyvnyomdai úton csak a Szellemi Termékek Országos Tanácsának engedélyével szabad sokszorosítani. Közös tulajdonba vett nyomdai és rokonpiaci üzemek csak olyan munkákat vállalhatnak, amelyeket a Szellemi Termékek Országos Tanácsának termelési osztálya, vidéken pedig a nyomdai termelőbiztos utalt hozzájuk.

Kelt Budapest, 1919. július 25-én.

1. §.

Szellemi termékeket (mindennemű könyveket, füzeteket, tanulmányokat, folyóiratokat, röpcédulákat, falragaszokat stb.) kő- és könyvnyomdai úton csak akkor szabad sokszorosítani, ha sokszorosításukra a Szellemi Termékek Országos Tanács (Budapest, V., Markó-utca 23–25. szám, IV. emelet 431.) engedélyt adott.

2. §.

Üzleti nyomtatványok, úgymint levélpapírok, borítékok, árjegyzékek, reklámiratok engedély nélküli nyomdai előállítására tilos. Az engedélyeket az említett cikkek előállítására Budapesten kizárólag a Szellemi Termékek Országos Tanácsának termelési osztálya (Budapest, V., Markó-utca 23–25. szám, IV. emelet 413.), vidéken pedig a nyomdai termelőbiztos adja.

Az engedély elnyerése végett köteles a megrendelő a mellékelt minta szerint megrendelőívet kiállítani és Budapesten az említett termelési osztályhoz, vidéken pedig a nyomdai termelőbiztoshoz beadni.

A jelen §. rendelkezése nem vonatkozik névjegyekre, eljegyzési és esketési értesítésekre, gyászjelentésekre, magán (nem üzleti) levélpapírokra és borítékokra, ha a megrendelt mennyiség 1000 példányt meg nem halad, továbbá hangversenyekre és előadásokra szóló meghívókra, jegyekre és műsorokra.

3. §.

Népbiztosságok és más állami szervek és hivatalok, szocializált üzemek, üzletek és vállalatok nyomtatványszükségletüket (tehát a könyvnyomdai, litográfiai, mélynyomási, fénynyomdai, kemigráfiai, könyvkötői, üzletkönyv, levélboríték, doboz- és zacskógyártási munkáikat) Budapesten kizárólag a Szellemi Termékek Országos Tanácsa termelési osztályának, vidéken pedig a nyomdai termelőbiztosnak közvetítésével rendelhetik meg és szerezhetik be.

A megrendelés kiállítására és továbbítására nézve az előbbi §. 2. bekezdésének rendelkezése irányadó.

A felsorolt hivatali szervek és üzemek az említett termelési osztály, vidéken a nyomdai termelőbiztos közvetítése nélkül a felsorolt cikkek készítésére megbízást nem adhatnak és a nyomdaüzemek az említett hivatali szervek és üzemek részéről közvetlen megbízást nem fogadhatnak el.

4. §.

Szocializált nyomdai és rokonipari üzemek csak olyan munkákat vállalhatnak, amelyeket a Szellemi Termékek Országos Tanácsának termelési osztálya, vidéken pedig a nyomdai termelőbiztos utalt hozzájuk. Ez alól kivétel a 2. § utolsó bekezdésében említett nyomtatványok.

A nyomdai és rokonipari szakmában az ügynökök útján való munkaszerzés a jelen rendelet életbelépésétől kezdve tilos.

5. §.

Az egy-két soros magán- és családi jellegű nyomtatványok kivételével köteles a nyomda minden nyomtatványon céget feltüntetni (impressum.).

6. §.

Kihágást követ el a nyomdai és rokonipari üzemnek az a tulajdonosa vagy felelős vezetője, továbbá az a szerző, kiadó vagy az a megrendelő, aki ennek a rendeletnek rendelkezéseit megszegi.

Budapest, 1919. július 25.

Közoktatásügyi népbiztosság.

Minta a 64. K. N. számú rendelethez.

1. (Budapesten.)

A Szellemi Termékek Országos Tanácsa termelési osztályának
Budapest
V., Markó-utca 25. IV. 413.

2. (Vidéken.)

..... nyomdai termelőbiztosnak

[...]

A közoktatásügyi népbiztosság 65. K. N. számú rendelete.

A rendelet megállapítja az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet szabályzatát: feladatkörét és szervezeti felépítését.

Kelt Budapest, 1919. július 30-án.

Az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet szabályzata.

1. §.

Az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfia Intézet feladata az ország könyvtárügyének és a könyvtárakkal összekötött tudományos kutatásnak és népnevelő munkának egységes vezetése, valamint felügyelete.

Hatáskörébe tartozik tehát: 1. A köztulajdonba vett és közoktatásügyi népbiztosság hatáskörébe utalt tudományos és közművelődési könyvtárak dologi és személyi ügyeinek intézése. 2. Az egész ország könyvtárügyének egységes terv alapján történő organizációja, azaz a meglévő könyvtárak ésszerű átszervezése és továbbfejlesztése, új könyvtárak alapítása, feleslegesek megszüntetése. 3. A könyvtárügyi szervezet és könyvtári munka ésszerűvé és egészségessé tétele. 4. A tudományos kutatás könyvtári segédeszközei, bibliográfiák stb. előállításának egységes irányelvek szerint való vezetése. 5. Könyvtáros-képzés. 6. Könyvtári ismeretek fejlesztése és terjesztése.

2. §.

Feladatának megfelelően az Intézet a következő osztályokra tagolódik:

A) Az Intézet vezetőjének és állandó helyettesének titkársága és az Intézet központi irodája.

B) Könyvtárügyi főosztály.

1. A tudományos szakkönyvtárak osztálya s a tudományos szakképzéshez szükséges könyvek osztálya. (Felsőiskolai tanulók könyvellátása, diákolvasók stb.)
2. Közművelődési könyvtárak (kerületi könyvtárak, gyári, kaszárnya, ifjómunkás stb.) könyvtárak.
3. Könyvtárak könyvgyűjtő és elosztó telepe. Duplumközpont.
4. Könyvtártervező és központi anyagbeszerző (könyvtártechnikai) osztály.

C) Bibliográfiai főosztály.

1. Magyarország bibliográfiája (kurrens bibliográfia, retrospektív bibliográfia, magyar folyóiratok repertóriumai stb.)
2. Szakbibliográfiák és speciális bibliográfiai munkák osztálya.
3. Magyar könyvtárak központi katalógusa és központi felvilágosító irodája.
4. A könyvtárakat katalóguscédulával központilag ellátó osztály.

D) Könyvtárosképző-főiskola (bekapcsolva az Országos szakképző főiskolába).

E) Könyvtárkísérleti állomás, mely egy tudományos szakkönyvtár és egy közművelődési könyvtárból áll. Ez a két könyvtár organikusan illeszkedik ugyan be Budapest főváros könyvtárügyébe, mégis új rendszereknek, reformoknak kipróbálása céljából, továbbá mint a könyvtáros-főiskola gyakorlóhelye közvetlenül az Intézet alá tartozik.

F) Könyvtárügyi és bibliográfiai szakkönyvtár.

G) Könyvtárügyi és bibliográfiai kiadványok osztálya.

3. §.

Az Intézet vezetőjét és helyettes vezetőjét a közoktatásügyi népbiztosság nevezi ki, amelynek a vezető közvetlenül felelős. Az Intézet többi alkalmazottját a közoktatásügyi népbiztosság az Intézet vezetőjének előterjesztése alapján nevezi ki.

4. §.

Az Intézet vezetője köteles az Intézet következő évi költségvetési javaslatát s ezzel egyidőben a javaslathoz csatolva a következő év munkálatainak részletes tervezetét a közoktatásügyi népbiztosságnak bemutatni.

5. §.

Az elfogadott munkaterv kereteiben az Intézet vezetője a munkálatokat saját hatáskörében rendeli el s ezek költségeire az Intézet elfogadott költségvetésének kereteiben utalványozási joga van.

6. §.

Az Intézet vezetője évenként köteles részletesen beszámolni a közoktatásügyi népbiztosságnak a lefolyt évben végzett munkálatokról. A lefolyt év költségeiről pedig tudomásulvétel céljából köteles részletes elszámolást adni. A népbiztosság a költségek elszámolását rövidebb időközökben is követelheti az Intézet vezetőjétől.

7. §.

Az Intézet személyzeti, dologi, valamint pénzkezelési ügyeinek ellenőrzésére nézve a hasonló intézetekre fennálló rendelkezések mérvadóak.

8. §.

A jelen szabályzat által nem érintett ügyeket, valamint az Intézet egyes osztályainak ügyeit részleteiben az Intézet vezetője által megállapított s a közoktatásügyi népbiztosság által jóváhagyott ügyrend szabályozza.

Budapest, 1919. július 30.

Közoktatásügyi népbiztosság.

A közoktatásügyi népbiztosság 66. K. N. számú rendelete.

Hatályba lépteti az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézetnek a 65. K. N. számú rendelettel megállapított szervezeti szabályzatát.

Kelt Budapest, 1919. július 30-án.

1. §.

Az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézetnek a 65. K. N. számú rendelettel megállapított szervezeti szabályzata azonnali hatállyal életbelép.

2. §.

Az 1. §-ban említett szervezeti szabályzat életbelépésével egyidőben a 22. K. N. rendelettel (I. „Tanácsköztársaság” május 6-án megjelent 35. számában) megállapított könyvtárügyi politikai megbízotti hatáskör átszáll az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézet vezetőjére.

Budapest, 1919. július 30.

Közoktatásügyi népbiztosság.

A Magyar Népköztársaság kormányának 1919. évi 6. számú rendelete, a sajtószabadságról.

Az ún. szakszervezeti kormány rendelete valamennyi a sajtót korlátozó, 1919. március 21-e után tett intézkedést hatályon kívül helyezi, és a sajtó szabadságáról szóló 1918. évi II. néptörvényt teszi meg irányadónak.

Kelt Budapest 1919. augusztus 4-én.

1. §.

A sajtót korlátozó 1919. évi március hó 21. óta tett minden intézkedés hatályát veszti, és a sajtóra az 1918: II. néptörvény irányadó.

2. §.

Ez a rendelet azonnal életbe lép.
Budapesten, 1919. évi augusztus hó 4-én.

Ágoston s. k.
az igazságügyminisztérium ideiglenes
vezetésével megbízott külügyminiszter

Peidl s. k.
miniszterelnök